

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átveve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "
 Helyben hához hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Aszerkesztőség kéziratok visszaadására
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 3 fillér.

NAGYVÁRAD, augusztus 6.

48 és 67.

Szerencsétlen kezek megint felszínre
 vetették a régi kérdést, hogy melyik hát
 az igazi magyar politika: a 67-e vagy
 a 48?

Ha nem a Budapesti Hírlapban vet-
 tetett volna fel a kérdés, akkor bátran
 azt mondanók rá, hogy a haladók egy
 újabb csellfogásáról van szó, a melylyel
 a koalíciós pártokat szét akarják robban-
 tani. Így az egész csak egy kis nagyké-
 pűsködés, egy kis fontoskodás, a mely
 azonban ügyetlenül csinálódván, nagyobb
 bajt okozott, mint amennyit a kezdemé-
 nyező várt volna.

Szerencse, hogy nyar van s bár nincs
 nagy meleg, az emberek nem szeretik
 magukat kánylemükben holmi emócióktól
 megzavartatni. Így az egész idegesség
 a papirosra marad és vezércikktengerbe
 hullad.

Az idegességre van is ok.

Tagadhatatlan tény, hogy ma a több-
 ség negyvennyolcas. Az egykor hét tag-
 ból állott kis töredék ma az országnak
 számára nézve legnagyobb pártja. Bár a
 nagy számban sok olyan elem is akad,
 a kit a régi párt nem szívesen látott

volna tagjai közt, stréberek, több tekint-
 tetben igen kifogásolható egyének, az el
 nem vitatható tény, hogy az abszolút
 többség ma függetlenségi.

Másik, le nem tagadható tény az,
 hogy ma a kormányzó többség mégsem
 tisztán 48-as, hanemrészt vesz benne
 két 67-es párt is és ez a többség a füg-
 getlenségi párt által évtizedek óta heve-
 sen ostromolt 67-es alapon csinál ma
 politikát. Mi könnyebb már most, mint
 beleugratni a 48-asokat egy kis müdühbe
 azon a címen, hogy őket a kisebbség az
 orruknál fogva vezeti, féltékenységet kel-
 teni a többségi pártok közt és a kitűnően
 bevált koalíciós politikát megbuktatva az
 országot megint kitenni a visszavonásnak,
 a nyomornak és szenvedésnek?

A mai helyzet az, a mi a nemzet
 erőviszonyainak legjobban megfelel. Akár-
 milyen fonáknak látszik is az a dolog,
 hogy a negyvennyolcas többség hatvan-
 hetes politikát csináljon, ma nem lehet
 másképp, ma még a fonák erőviszonyok
 követelik ezt a fonák helyzetet s akár-
 milyen más megoldás nem megoldás,
 hanem szerencsétlenség lenne.

A néhai szabadelvű párt, melynek
 tagjaiból most egyszerre előkerült egy
 sereg „legengesztelhetetlenebb” 48-as is,
 Deák alkotását alaposan lejáratta. Sógor-
 rok, komák és mindenféle potyafráter

jövedelmező alapjává rendezték be a
 67-et, amely az ő privát érdekeiken ki-
 vül ugyan semmi mást meg nem védett.
 A nemzeti érdekeket legkevésbé. Köz-
 ben a nemzet a szabadelvű párt politi-
 kája dacára is erősödött, fejlődött, joga-
 kat követelt, nemzeti létét ki akarta épi-
 teni. A 67-es alap eredetileg erre alkalmas
 lett volna, de nem volt alkalmas a sza-
 badelvűpárt kezében, mely a közjogi ala-
 pot tisztán maránérdekei szempontjából
 használta fel. A saját bünei által ha-
 lálra ítélt szabadelvű pártnak tehát buk-
 nia kellett. A párt megbukott, de meg-
 maradt az itt hagyott helyzet, a mely
 pedig kizárja, hogy egyszerre 48-as poli-
 tikára térjünk át.

A szabadelvű párt kihasználta a 67-et
 arra, hogy tagjait megerősítse, de semmi-
 képpen sem erősítette meg a nemzet
 közjogi helyzetét. A királyi akarattal
 szemben a nemzeti akarat ma sem erő-
 sebb, mint volt 1867 után. Egyszerűen
 ki van zárva az az eshetőség, hogy a
 nemzet akaratát felfelé ki lehessen erő-
 szakolni, sőt az ellenkezőre sokkal na-
 gyobb a lehetőség.

A ki nem vak és a ki a cinkotai
 nagy itcénél valamivel tovább lát, az
 kénytelen elismerni, hogy a király szí-
 goruan ragaszkodik a 67-hez. Nem is
 csoda. Évtizedek óta ezen az alapon

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

A dagály után.

— Angolból. —
 (Vége.)

III.

Másnap gyönyörű napra virradtak. Meg-
 előző este és másnap a késő délutáni órákig
 nem bírt Lutterell Jesst felfedezni.

Délután öt óra tájban a leány sétára indult.
 George azt hitte, hogy ha követi, elszökik előle,
 de csalódott. Mikor a leány mellé ért, az szeli-
 den feltekintett rá, mintha a parancsát várná.

— Egész nap kerestem magát — mondta
 neki gyöngéden a férfi.

— Nagyon sajnálom, de a reggeli posta
 egy halmaz levelet hozott, amelyekre válaszol-
 nom kellett. Most pedig a bányákba megyek
 sétálni, ilyenkor gyönyörű ott minden.

— Szabad magával mennem?

A leány szó nélkül bólintott.

— És mi van a dagályllyal? — kérdezte a
 férfi.

— Mi? Hát emelkedik.

— Akkor tehát nagy merészség a bányák-
 ba menni.

— Ha tél, miért jön? Én különben is raj-
 zolni megyek, unalmas les a társaságom.

A férfi szó nélkül követte őt. A sziklák
 közötti Keg lave nevű barlangról regét tudott
 a nép. Azt állították róla, hogy a barlang
 mélyén átjárás volt egy másik láthatatlan bar-
 langba, amelyben Ball kapitány lelke élt. Hogy
 igaz volt-e vagy sem, senki sem tudta, mert
 senki se mert behatolni olyan mélyre. Az első
 barlang talaja be volt vonva tengeri mohával
 és csigaházakkal. Ide lépett be Jesst Lutterellel.
 Mikor elmondta neki a népregét, a barlang
 mélyéből egy sóhajszerű hang hallatszott. Lut-
 terell összeborzongott.

— Nincs semmi kedvem Ball kapitány
 lelkével megismerkedni, — mondta — inkább
 kimegyek.

— Oh, nincs oka félni — szólott a leány
 biztatóan. — Adja inkább ide a sétapálcáját.
 Nézze, ezt a felettünk lévő óriási sziklatömböt
 Azt állítják, hogy ez valaha a kijárat előtt volt,
 sőt, hogy most is, ha egy bizonyos helyen meg-

érintik, visszaesik a régi helyére. Ezt én nevet-
 ségesnek találom, mert egy ilyen óriási sziklát
 nincsen ember, aki megmozdítani bírna.

A leány e szavakkal szurkálni kezdte a
 bottal a sziklának ama részét, ahol egy másik
 tömbhöz volt dőlve.

Egyszerre csak óriási, velőtrázó dübörgés
 reszkettette meg a levegőt, azután koromsötét-
 ség vette őket körül.

Jess egy pillanatig elbódult, azután a ki-
 járás felé igyekezett. Milyen nagy volt csodál-
 kozása, mikor a kijárat helyett nagy, kemény
 sziklát tapogatott ki a kezeivel.

— Hát csakugyan igaz a halászok regéje
 — kiáltott fel ámulva.

Lutterell is megijedt eöször, de azután
 csak mérges volt.

— Lesz szives talán most már arról felvi-
 lágoztatást nyújtani, hogy miként szabadulunk
 ki innét, mivel a dagály már csa nem a lá-
 bunkat éri?

— Oh, bocsásson meg Lutterell ur. De
 igazán nem tudhattam, hogy ez a hihetetlen
 mese igaz.

MERTZ

„MAGYAR BODEGA”

„Korlátlan” borkimérése

Telefon 448. sz

Körözs-utca, Mertz-ház.

Telefon 448. sz.

Ajánlja tisztán kezelt fehér és vörös hegyi borait.

Kőbányai szalon söreit és mindennemű finomabb kisüsti pálinkáit, mérsékelt árak mellett.

uralkodott, jónak találta, beleélte magát, nehéz lenne feltételezni róla, hogy most lenne kedve szakítani vele. Az ő akaratával nem fog megtörténni a szakítás, hogy pedig akarata ellenére szakítsunk, azt talán senki sem tartja lehetőnek.

Ily körülmények közt csak a legnagyobb lelkiismeretlenség mellett lehet újra felidézni a szerencsésen elkerült harcol, mely csak reánk lehet káros. A koalíciónak a közjogi politikát ott kell kezdenie, a hol 67-ben kellett volna kezdeni: a lassu, fokozatos fejlődésnél. Közben pedig a kor sürgető szükségévé vált szociális reformokat, kapcsolatban a reformmunkák egész sorozatával kell sürgősen keresztülvinni, lehetőleg teljes egyetértésben a királlyal. A ki ezt a munkát megzavarja, vagy nem hazafi, vagy nem látja tisztán a helyzetet és fejjel megy a falnak.

Saját becses fejével kiki szabadon rendelkezhetik és ha úgy tartja a gusz-tusa, akár össze is törheti. Kivált ha egyébre ugysem jó. De a nemzet fejét a 67 és 48 közt felidézni akart újabb konfliktusban összetörteni nem engedjük. Maradjon a 67 az az alap, a melyen állva, nemzet és király megérthetik egymást és kiépíthetik a 48-at, közben pedig haladjunk, erősödjünk — és ne ugorjunk be minden smokk nagyképszerűségének.

*

Néppárti szervezkedés. Vasárnap, e hó 4-én két helyen is megalakult a néppárt. És pedig a Bácskában, Csátalján, a regőcei kerületben, azonkívül Csomaközön, Szatmárme-gyében, tehát Bihar szomszédságában. A csátaljai néppárti szervezet megalakulását nagy-szabású népgyűlés előzte meg, melyen Buda-pestről résztvettek Adamovich István képviselő

dr Landauer Béla és Huszár Károly szerkesztő. A néppárt csátaljai szervezkedése és térfogla-lása nagyon zokon esik a bácskai 48 as és né-mely fővárosi lapnak, de legjobban fáj Lányi Mórnak, a regőcei kerület függetlenségi kép-viselőjének, aki a legutóbbi választáskor is csak temérdek pénzáldozattal tudta megnyerni a ke-rület mandátumát a néppárti jelölttel szemben. Pedig akkor a néppárt még nem volt szer-vezve a kerületben. Van oka hát Lányiéknak félni a kerületben szervezkedő néppárttól. De ha félni van is oka, ahhoz már nem volt jo-guk, hogy pénzen össze toborozzák a korcs-mák csöcselékét a népgyűlés megzavarására, sem arra, hogy egyenesen erőszakosságra hiv-ják fel a népet a néppárti szónokok ellen és Lányi érdekében. A nagy erőlködés azonban hiába való volt. Hiába hemzsegtek a Lányi Mór »bizalmi emberei« a regőcei kerületben ki biciklin, ki kocsin a csátaljai népgyűlést megelőző héten keresztül községről-községre bujtogatva a népet; hiába árasztották el az »Ellenőrző bizottság« hangzatos titusa alá rej-tőzködve a népet száz és száz magánlevéllel hogy egy nagy puccsot készítsenek elő: a re-gőcei kerület értelmes népén nem fogott a ga-lád taktika, Lányiék alaposan felsültek. A bácskai svábság szeretettel és lelkesedéssel fo-gadta a néppárt szónokait és Csátalján a nép-párt zászlóbontása fényesen sikerült. A néppárt térfoglalását örömmel üdvözljük mi is, mert a néppárt minden térfoglalása egyértelmű a ke-resztény megújulás gondolatának és a ke-resztény kultúrának győzelmes előnyomulá-sával.

Bukóféltben a Lupta. A román nem-zeiségi párt izgató lapja, amely a tulzó román politika tüzet szította a hazai románság köré-ben, nehéz válság elé jutott. Nem kell a lap sem a hazai, sem a Romániában lakó oláhok-nak. Ezért a Bukarestben megjelenő *Diminuta* című oláh újság felhívást intéz a romániai in-

telligenciához, hogy támogassák a *Luptát*, mert különben megszűnik. Az érdekes felhívásban olvassuk még a következőket:

»A lap alapításakor számításba vettek 2000 előfizetőt 5000 intelligens (intellectual) románból Magyarországról és 3000 előfizetőt 250—300 ezernyi intelligens eleméből Romániának, Ilyen-formán az 5000 előfizetővel biztosítva lett volna a lap fennállása. De ez a számítás nem vált be, mert Magyarországon 2000 helyett igaz, hogy 2500 előfizető jött be, de Romániából a 3000 előfizető helyett csak 80 és Amerikából vagy 200, összesen 2800 előfizető. A lap fennállásá-hoz tehát kell még 2200 előfizető. A most elő-álló deficitet fedezik a lapalapítók nagy áldo-zatokkal; de ez az áldozat mind nehezebbé vá-lik, mert a kiadások folyton nőni fognak, te-kintve a sajtópereket, amelyek a lap ellen in-dítottak. Magyarországból már kevesebb reményt lehet helyezni a segítségre, úgy hogy mindezt a királyságbeli románok kötelessége megteu-ni és segítségére sietni a lapnak.«

Mindenesetre elítélendő, ha külföldi pénz-zel csinálnak idehaza politikát a románok s még hozzá olyan politikát, amely egy idegen állam felé gravitál.

Városi közügyek.

A közgyűlés tárgysorozata.

Igazi kánikulai városi közgyűlésre van kilátásunk holnap, csütörtökön. A tárgysorozat oly sovány, mintha a hőségben aszott volna össze. Akik a messze távolban hűsölve gon-dolnak a váradi közügyekre, nem sokat ve-szitenek, hogy nem kell azt a pár órát át-izzadniok, amíg a közgyűlés ügyeit elintézik az itthon maradtak.

Összesen 19 ügy kerül tárgyalás alá.

A legfontosabb a 12 új tanítói állás szer-vezése amely alól már tovább nem bujhat ki a város. Még további öt állás is kell rend-szeresíteni, de ezt a városi tanács az államo-sítás révén akarja meggazdálkodni. Pedig aligha sikerül.

— Sohase védekezzék, csak mutassa meg a kijáratot.

— Hát próbáljuk meg eltolni a sziklát.

— Mikor ez hiábavalónak bizonyult, kiabálni kezdtek.

Szerencsére Lutterellnél több doboz gyufa volt, így elhatározták, hogy csendesen bevárják az estét. Akkor biztosan a keresésükre indulnak és majd kiabálni fognak.

— Jó volna, ha sietnének a dagály miatt.

— Magamért nem aggódom, — szólt a leány. — Én ugyanis gyűlölöm az életet, csak az a borzasztó, hogy magát is ide csuktam.

— Talán a halálba?

— Igen, azt hiszem. De magam miatt nem bánom.

— Mennyivel könnyebb a sötétben igazat mondani. Ugy-e Jess jól tudja rólam, hogy bolond, gyáva és kétszínű vagyok?

— Ha az lenne, nem mondaná.

— Sokszor viseltem álarcot maga előtt, de most, mikor már ugyis késő, bevallom magának Jess, hogy szeretem, végtelenül, a rajongásig.

A leány halkán válaszolt:

— Én is szeretem magát. Amikor megcsókolt, bolond gondolatok érlelődtek meg bennem. Csak mikor értésemre adta, hogy nem akar nőszülni, akkor vettem észre, hogy játszott

velem, és azért fakadtam ki olyan mérgesen. Emlékszik még?

A dagály most már a lábukig ért. Tudták mind a ketten, hogy percről-percra csak emelkedni fog és ez vesztüket okozná. Lutterell önkénytelenül a barlang hátsó része felé vonult. Meg akart győződni arról, hogy van-e hát belső barlang. Pár pillanatig ment előre, de mindenütt csak hideg, nyirkos sziklafalat érzett a kezével. Csüggedten akart visszatérni, de a lába megakadt valami erős pántfélébe. Hiába igyekezett kihuzni, hiába rugdosott jobbra-balra, a láoát nem bírta kiszabadítani. Már Jess is segítségére akart sietni, amikor egyszerre csak dübörgésszerű moraj ütötte meg a fülüket s egyszerre csak lefelé kezdtek zuhanni.

IV.

A zuhanás még sem volt olyan nagy, mint amilyennek képzelték. Végre is a Ball kapitány titkos kijáratától nem lehetett kivánni, hogy ilyen hosszú szünet után éppen olyan könnyen járjon, mint a mikor a híres katoná kezelte. Be volt az már nye földdel és iszap-pal s csakis a George erélyes rugdosása foly-tán szakadt be, azaz le és George a földh-nyással együtt leesett vagy egy méternyire, biztos helyre a tengerpart mellé az anyatöldre.

A barlangba beözönlött a világosság és a nyilásnál megjelent a Jess édes arca.

— Nem ütötte meg magát?

— Miért nem szólít a nevemen?

— George ur.

— Jess . . .

— Hát akkor George.

— Édes George.

— Hát legyen édes George.

— Ez már jól van. Lássá, mégis csak derék ember volt Ball kapitány. Milyen más idekint a levegő, mint ott bent volt!

Lutterell lerázta magáról a port és földet, ugyanezt tette Jess is, azután leheveredett a puha illatos fűre.

— Lássá, milyen óriási ma a dagály. Iga-zán tragédia válhatott volna a kis vigjátékból.

— De ugye nem lett az? Vajjon mit mond majd a marienbadi nagynéni?

— Amint haza érünk, tüstént megírom neki a jó hirt.

— Képzelem, milyen mérges lesz.

— Majd megbékül. Milyen szép este is volt ez. Mikor még a barlangba mentem, gaz-ember voltam, de most érzem, hogy megtisztulva jöttem ki. Isten nyugosztalja békében a Ball kapitány lelkét.

Az érmelléki Kereskedelmi és Ipari Részvénytársaság
borkiviteli osztálya ajánlja tisztán kezelt hegyi borait.

Fontos kérdés még a Pece szabályozása ügyében érkezett miniszteri leirat.

A közgyűlés tárgysorozata a következő:

1. A polgármester jelentése az előző havi közigazgatás állapotáról.

2. A közigazgatási bizottság 1907. évi I. feléről szóló jelentése.

3. A kereskedelemügyi m. kir. miniszter leirata a nagyváradai posta- és távirada igazgatósági palota kiépítése tárgyában.

4. Arad szab. kir. város törvényhatósági bizottságának a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterhez március 15-ik és október 6-ik napjainak megünneplése tárgyában intézett felirata.

5. Zemplén vármegye törvényhatósági bizottságának a m. kir. kormányhoz a halálbüntetés eltörlése tárgyában intézett felirata.

6. A tanács előterjesztése a községi iskoláknál már 1902. év óta fennálló 12 tanító állás rendszeresítése iránt.

7. Ugyanannak előterjesztése az 1907/908 tanévtől 5 új elemi osztály államosítás utjának betöltése tárgyában.

8. A tanács előterjesztése a Pece viz tolyásán régi gyakorlat alapján fennálló vízhasználati jogok megszüntetése tárgyában kibocsátott rendelete folytán.

9. A tanács előterjesztése Kovács Dániel és neje telkéből a köztérhez csatolt terület kártalanítása iránt (III. ad. izben kitérve.)

10. A tanács előterjesztése Erdős Lajosné építkezése folytán a köztérhez csatolt terület kártalanítása iránt (II. od. izben van kitérve.)

11. A tanács előterjesztése Gezdovics Flórián és neje építkezése folytán a köztérhez csatolt terület kártalanítása iránt.

12. A tanács előterjesztése Bux János nagyváradai lakosnak a lóvásártéri Szeles-korcsma bérletének további 3 évre leendő meghosszabbítása iránt beadott kérvényére.

13. A tanács Friedmann és Schwarcz nagyváradai lakosokkal a tűzifa szállítására kötött szerződést jóváhagyás végett beterjeszti.

14. A tanács előterjesztése az elhagyott gyermekek védelméről szóló rendelet értelmében létesített menhely-bizottságba 2 tag választása iránt.

15. Uv. Máthé Jánosné felebbezése a törvényhatósági bizottság 381—13147 | 1906. sz. véghatározata ellen.

16—17. Fizetés előleg iránti kérelmek.

18. Tiszti főorvos Lőbi Bernátné szülésznő oklevelét meghirdetés végett beterjeszti.

19. Tiszti főorvos Kudas Lajosné szülésznő oklevelét meghirdetés végett beterjeszti.

Erről a törvényhatósági bizottság t. tagjait tisztelettel azzal értesitem, hogy a tárgysorozatba nevezett ügyiratok a közgyűlést megelőző napon bárki által megtekinthetők.

Nagyvárad, 1907. évi augusztus hó 3-ik napján.

Bordé Ferenc, főjegyző.

A horvát válság.

Feloszlatják a horvát országgyűlést. — Készüldések a választásorka. — A régi nemzeti párt állásfoglalása.

Zágrábból kapjuk a következő tudósítást:

Az összes pártok a horvát országgyűlésbe való választások előkészületeivel vannak elfoglalva. Ugyanis a koalíciós pártok meg vannak győződve arról, hogy a horvát országgyűlést a napokban feloszlatják. Eme forrás szerint az új választásokat szeptember 4-ikén ejtenék meg.

Érdekes jelenség, hogy a választógyűléseken a Starcsevics-párt mindenütt izgat a koalíciós jelöltek ellen, Vasárnap Brodban maga Frank József, a Starcsevics vezére izgatott a kerület képviselője Brlic Vatroslav ellen, a kinek mű-

ködését éles kritika tárgyává tette. Gospicban, Tomsics nyugalmazott altábornagy kerületében a választók egyhangúlag Starcsevics Dávidot jelölték.

Egyes horvát lapok azt az érdekes hírt regisztrálják, hogy a volt nemzeti párt tagjai elhatározták, hogy a bánt nem támogatják és az ellenzékben maradnak mindaddig, amíg Magyarországon a függetlenségi-párt van kormányon. A párt alkotmánypárt elnevezés alatt újja fog szervezeten. A párt vezére Tomasics lesz.

Szélhámos gründolás.

— Megtévesztésre alkalmas valótlanok. —

Nagyvárad, augusztus 6.

A kereskedői élelmesség, különösen nálunk, ahol fejletlenebbek a kereskedelmi viszonyok, ma már nem olyan ártatlan a fogalom, mint annak előtte. Ez az élelmesség sok esetben nem elégszik meg a tisztességes boldogulás eszközeivel, hanem átsapong olykor tilos területekre, amikor aztán félelmesen közeledik a büntető törvénykönyv paragrafusaihoz, kémlí annak réseit, hogy azokon keresztül ki-be járhatson. A könnyű boldogulás járványos vágya tereli ily tilos területekre az embereket, amit fokoz és elősegít még annak a körülménynek gyakori szemlélete, hogy a siker láttán az emberek vagy megelégednek azokról a tisztességtelen eszközökről, melyek révén az »élelmesség«
célhoz jutott, vagy megbocsátják azokat és csak a legritkább esetekben szegik nyakát épen a célpontnál az ilyen merész, a büntető törvénykönyv szakaszaival vakmerőn kacérokodó élelmességgel.

A kárvallottak jajsza nem haNik megszire.

A »nou olet«
ősrégi elve a körülmények kedvezése folytán aztán veszedelmes rendszerré fejlődik különösen ott, ahol lelkiismeret nem igen terheli magát holmi korlátozó erkölcsi principiumokkal. Ez a veszedelem, ha valahol különösen nálunk Magyarországon aktuális, hol tudvalevőleg szinte az egész kereskedelem vezetése egy oly faj kezében összpontosul, mely a boldogulás módjaiban és eszközeiben nem épen válogatás és még a legtisztességtelenebb dologból sem csinál »casus conscientiae«
t, mihelyt a siker biztosítva van.

Ennek az irányzatnak felülkerekedése hogy mily következményekkel jár, azt aligha kell mondani. Valóságos kerékkötője minden vállalkozási kedvnek és aláásója a kereskedői hitelnek. Mert minden szélhámos vállalkozásnak minden tisztességtelen gründolásnak megvannak a maga kárvallottjai, kikben megcsalásuk épen nem alkalmas a vállalkozási kedv élesztésére, fokozására.

Ezt a veszedelmet elhárítani kiváló kötelességük az államhatalom faktorainak minden vona on. Minden könnyelmű vállalkozás a tisztességes kereskedelem igazi érdekeinek rovására megy és azért méltán kell óvni mindenkit a könnyelmű vállalkozástól.

A kereskedelmi miniszter most is óvja a magyar közönséget egy oly vállalatától, mely sajtóhirdetéseiben, felhívásaiban, merőben valótlan s a közönség megtévesztésére felette alkalmas állításokkal pályázik a jóhiszemű magyarság pénzére.

Az eset részletei a következők:

First Hungarian Oil and Mining Co. (Első magyar kőolaj és ércbánya r.-t.) elnevezés alatt Amerikában egy vállalat alakult, mely hirdetéseiben arra hivatkozik, hogy a vállalat részére a magyar kormány kedvezményeket, ugyszinté pénzsegélyt helyezett kilátásba és hogy a társaság azt el is fogja fogadni. Hirdeti továbbá a társaság, hogy a galíciai hirneves petroleum területek szomszédságában 18 ezer hold oly földnek tulajdonosa, amelyen petroleumot találtak.

A vállalat úgy amerikai, mint hazai sajtóhirdetéseivel hívja fel a közönséget részvények vásárlására és e részben első sorban a magyarságra számít.

A magyar kormány figyelmét, melyet kereskedelmi viszonyainak szentel, nem kerülte el az amerikai vállalatnak ő reá való hivatkozása s mivel a magyar közönség érdekei szempontjából nem tartotta megbízhatónak azt a társaságot, mely hirdetéseiben valótlan állításokkal toborozza részvények jegyzésére az embereket, kötelességszerűen tudakozódott clevelandi konzulatusunknál a vállalat mivolta felől. Az információ nem kedvezett a társaságnak. S azért a magyar kereskedelmi kormány, hogy óvja a magyar közönséget, az összes magyar törvényhatóságokhoz körrendeletet intézett melyben a törvényhatóságok közönségének tudomására hozza a fentieket annak erélyes hangsúlyozásával, hogy a részvénytársaság eddig semmi állami kedvezményben vagy segélyben nem részesült, ilyesmit a kormány neki kilátásba sem helyezett. A társaság csupán futó vállalata részére számíthat, ha felállít ilyet, a törvényes adómentességre.

A kereskedelmi kormány óvása tehát a vállalat hirdetéseivel szemben annál is inkább van helyén, mert az említett társaság hirdetése tisztán megtévesztésre alkalmas valótlanokkal kíván részvényjegyzéseket szerezni. A kormány gondoskodása azonban nem állapotott meg annyiban, hogy a további részvényjegyzésektől megóvja a közönséget, hanem a clevelandi konzulátus közbenjárása révén kötelező ígéretet nyert a társaság igazgatóságától, hogy az eddig fizetett részvénytőkét az aláíróknak visszatiteti, sőt e szándékát minden részvényessel írásban is közli.

Szerencsére a társaság megtévesztő hirdetéseké eddig nem sokan ülhettek fel, mert a clevelandi konzul, dr. Jeszenszky Zoltán jelentése szerint a jegyzett részvények összege csupán 6000 dollár, melynek visszafizetésére a konzul elegendő biztosítékot lát az igazgatóság tagjainak vagyonában. Ha tehát a társaság igazgatóságának jó szándéka őszinte, kárvallás senkit érni nem fog.

A kereskedelmi miniszter most ismertetett körrendelete ma érkezett meg Biharvármegye közönségéhez. Az alispán gondja lesz annak megfelelő közlése.

A Körözs megfertőzése.

Ezelőtt mintegy nyolc évvel lapunk mutatott rá legelőször arra a veszedelemre, amely Nagyvárad város millióba került pompás vízvezetékét fenyegeti az által, hogy a mezőtelegi Bihar-Szilágyi olajgyár az Egeres-patakon át a Sebes-Körözsbe vezeti a gyárból kikerülő szennyvizet és vitriol salakot.

Cikkünk magára vonta a hivatalos körök figyelmét s a hatóság is konstataálta a veszedelmet, amely könnyen előállhat azáltal, ha a vízbe bocsátott petroleum- és vitriol salak a természetes szűrőn át bejut a vízmű talajába s onnét a vezetékbe.

Nagyvárad város polgármestere és törvényhatósága minden követ megmozgatott, hogy ezt a veszedelmet megakadályozzák; feliratot intézett a kormányhoz, helyszini szemléket, tárgyalásokat tartottak, de nagy befolyással bíró hatalmas részvényesek érdekén hajótörést szenvedett minden buzgalom.

A megtartott tárgyalásoknak annyi eredménye lett, hogy a szennyvizek tisztítására egy primitív szűrőkészülék beállítását rendelte el az alispán, mint vízjogi hatóság. Ez a készülék még most is csak tervezet, mert a nyolc évi huzavonával sikerült a kérdésnek még ilyen csekély eredményű megoldását is elhalasztani.

Mindössze annyit értünk el, hogy ritkábban láttuk a körözsön uszni azokat a szivárványszinben játszó petroleum foltokat, mert a gyártelep vezetői cselhez folyamodtak s éjjel engedték ki a felfogó tartályokból a szennyvizeket és mérges salakokat.

Sokan azt hitték, hogy most már megszünt a veszedelem, s nem kell félnünk, hogy igazi kincsünk: a pompás vízvezeték egy szép napon tönkre lesz téve a busás osztalékok érdekében.

Akik ezt hitték, nagyon csalatkoztak. Tegnap ugyanis feltűnt a járókelőknek, hogy a körözs vize milyen sok szinben játszik s látták, hogy nagy darabokban usznak a víz tetején a petroleum foltok, érdekes képet nyújtva, amint a napfény rávetődött az uszó petroleumra.

A közönség nagy tömegben verődött össze a városháza mellett a látványra. Oly nagy mennyiségben uszott le a petroleum salak, hogy a vízmentén erősen megérezett a petroleum szaga.

A látványosságot több városi tisztviselő is látta s a városházán tárgyalták a dolgot.

A közgyűlésen szintén szóba kerül ez a dolog ismét, mivel több városatyja szintén szemtanúja volt a petroleum eresztésnek.

UJDONSÁGOK.

Arató-ünnepély.

A régi jó időkben dalolva ment a föld népe az aratásra s bármilyen volt az Isten áldása, dalolva jött onnét, ha verejtékes munkáját befejezte.

Ma az életet adó földre ebben a legszorgosabb időben is, kevés kivétellel, gyűlöletet visz a szívében, lelkében a munkás nép s a köztük elhintett tév eszmék megzavarták józan gondolkodását.

Ennek az áldatlan, romboló munkának kedvezett az is, hogy igen sok új földesur nem munkatársát látja a munkásban, akivel méltányosan kell eljárnia, hanem meggazdagodásának teljesen kihasználható eszközét csupán.

Ezért mind ritkábbak az aratási-ünnepélyek, amelyeken gazda és munkás egy szívvélelkel mond hálát a Gondviselésnek s együtt örvend a nehéz munka sikerének.

Ilyen ritkuló, szép aratási ünnepély volt vasárnap Fugyi-Vásárhelyen a nagyvárad-i r. kath. papnevelde uradalmában, amely Csicsay Alajos alkormányzó tapintatos vezetése alatt igazi mintagazdaság.

Az arató munkások ünneplő ruhákban, felvirágzott ökrös szekerekkel vonultak be a tisztulak udvarára, vig cigányzene kíséretében. A fehér ruhába öltözött arató leányok buza-kalász koszorukat vittek.

A bevonulást a vendégek, az uradalmi cselédség s a falu népe várta az uradalmi udvarán.

A mint beérkeztek, Ampergen arató gazda lelkes szép beszéddel üdvözölte Csicsay Alajos vicerektort, mint a ki a nép érdekeit szíven viseli s méltányolván a nehéz munkát, igaz

szeretettel viselretik irántuk. Majd az arató leányok közül egy csinos mezei virág keresetlen, meleg üdvözlést mondott. A kenyér úgy édes, ha szeretet nyújtja s Isten áldása van rajta.

Csicsay Alajos szép beszédben köszönte meg az üdvözlést s becsüléséről, ragaszkodásáról biztosította a munkásokat.

Ezután táncra perdült a fiatalok.

Esteledéskor vacsorához ültek a munkások s az összes gazdasági alkalmazottak. A jelenvolt vendégek szintén az aratók között foglaltak helyet s együtt költötték el az izletes ételleket, ami különösen jó hatást gyakorolt a szorgalmas, józangondolkodású munkásokra.

De áldomásokban sem volt hiány, ami kiválóan fűszerezte a kedélyes lakomát.

Csicsay Alajos alkormányzó csinos beszédben köszöntötte fel Darányi Ignác minisztert, aki a munkás nép igazi pártfogója, s intézkedéseiben a földmivelők érdekeit tartja szem előtt. Majd ügyes fordulatnál Bundala Mihály kanonokot, a papnevelde kormányzóját éltette.

Az arató gazda és a papneveldei uradalom béreggazdája egyszerű, szívből fakadó szavakban Csicsay alkormányzóra mondott áldomást.

Lélek emelő mozzanat következett ezután, midőn az összes jelenvoltak ajkán felcsendült az Isten áldd meg a magyart... Az Isten szabad ege alatt elzendült imádság hangja messze elhangzott a csendes falu határában.

Az ünneplő közönség még sokáig vigadott keresetlen jókedvvel.

* **Pius pápa jubileuma.** X. Pius pápa pappászentelésének most lesz az ötvenedik évfordulója. Erre az alkalomra nagy ünnepélyeket terveztek, de ezeket most — mint Romából jelentik — elhalasztották. A Correspondenza Romana az elhalasztást azzal okolja meg, hogy a pápát mélyen sértette és megsomorította az olasz kormány az antiklerikális és szabadkőműves tüntetésekkel szemben tanúsított magatartása. A kormány, ha nem is támogatja, de mintegy jóakaratu passzív állással tűri ezeket.

* **Szent István-napja.** Fővárosi tudósítónk jelenti: Szent István első apostoli királyunk névünnepének évfordulóját augusztus 20-án a hagyományos kegyelettel és fénnel üli meg a katolikus egyház, a hivatalos világ és a főváros hazafias közönsége. A nemzeti ünnepet az idén a szokottnál nagyobb díszszel készülnek megülni Buda várában. A Szent István-napi Istentiszteletet Vaszary Kolos bibornokhercegprimás fogja tartani nagy és fényes segédlettel, míg az ünnepi körmenetet dr. Kohl Medárd püspök fogja vezetni a főváros összes papságának segédletével. De a körmenetben az ország minden részéből ideérkező főpapok is részt vesznek. Részt vesznek továbbá a körmenetben a kormány tagjai, valamint a polgári és katonai hatóságok fejei. A nemzeti ünnep részleteit most állapítja meg a miniszterelnökség a primási udvarral, dr. Nemes Antal budavári prelátus-plebánossal és Kanter Károly, a királyi palotai apátplebánossal, a szent jobb örével.

* **Közigazgatási ülés a vármegyén.** Biharvármegye közigazgatási bizottsága ma, szerdán, augusztus hó 7-én délelőtt 9 órakor tartja rendes havi ülését. Ez alkalommal került tárgyalásra Keszthelyi Zoltán megyei főjegyző fejelemi ügye is. Ez a kényes ügy abból keletkezett, hogy Glac Antal főispán egy küldöttséget fogadott a vármegye közgyűlési termében. Keszthelyi Zoltán főjegyző erről az

alispánnak olyan jelentést terjesztett elő, amelyért a főispán rágalmozás címén bűnügyet indított. A kir. törvényszék a rágalmozásért vád alá helyezte a főjegyzőt, amely jogerőssé vált. A törvény szerint a jogerősen vád alá helyezett tisztviselő állásától felfüggesztendő. A közigazgatási bizottság mai ülésében határoz a felfüggesztés felett.

* **Kettős vágány a Várad-velencei pályaudvarig.** A magyar államvasutak igazgatósága, hogy az óriási forgalom lebonyolítható legyen, a nagyvárad-i és Várad-velencei vasutállomások között levő vonalon kettős vágányt létesít. Ez ügyben pénteken, augusztus hó 9-én délelőtt 9 órakor lesz a közigazgatási bejárás a városházán. Ez uttal nem terjed ki a tárgyalás a kisajátítandó területekre, csak az ut és vízügyi részre. Tárgyalni fogják ugyanis a hidak és átvezetők, vízfolyók kérdését. A tárgyalásokon részt vesz Nagyvárad városa is s részt vehetnek azon az összes érdekeltek.

* **Brutális kapitány.** Sztanislauból jelentik: A 24-ik gyalogezred tizedik századának gyakorlása közben a századparancsnok, Schraul százados leszurt egy Derecsics nevű katonát, mert a Megálljt vezényszóra nem tudott hirtelen megállani.

* **A zászlóavatás vége.** Megemlékeztünk farról az operettbe illő zászlóavatási ünnepélyről és muriról, amelyet a végelgyengülésben kiszenvedett Mezőfi-párti helyi csoport elnöke rendezett a lépre ment adakozók pénzéből. Takács József ex-elnököt tegnap kihallgatta a volt szervezet vagyona vonatkozólag Mendelényi Béla rendőrfogalmazó. Takács ratineroszott paraszt ember, meg van kenve minden hájjal. A néhai szervezet »főkényvét« is bemutatta. Ez egy kis kapcsolós könyv, »Poesie« felirással, amelyben a felső leányok gyűjtik az emléksorokat. Ebben van lefektetve a szervezet vagyoni forgalma. A kiadások között szerepel, hogy Takács magamagát kiküldte Turkevére gyűlésre s ezért 12 koronát számol el; fel van véve 1 kor. 35 fillér azért a kérvényért mint kiadás, amelyben a nagyvárad-i rendőrséget feljelentették a miniszternél s ugyanannyi azon kérvény költsége fejében, melyet a »Deres« törvény (cselédttörvény) ellen a képviselőházhoz küldtek. A bevételeknél kiténik, hogy 1907. január 1-től július 27-ig, a feloszlásig 120 korona tagdíj folyt be. Az összes kiadás azonban 14 kor. 36 fillérrel kevesebb. Mikor ezen maradvány hollétét tudakolta a rendőrtiszt, Takács nem jött zavarba, hanem kihuzott a zsebéből egy cédulát s abból akarta igazolni, hogy 38 kor. 60 fillér más kiadás is volt, tehát még neki van követelése a megbukott szervezettől. Mikor ezen számadás valóságát kétségbevonták, hivatkozott arra, hogy az ő szava Szent irás. Majd a zászlóavatás és muri számadásaira tértek át. A gyűjtés 112 koronát eredményezett s az »ünnepélyen« is bejött 53 korona. A zászló most már nem 34, hanem 60 koronába került s a titi bandára 22 koronát s a cigányellenőrök, kocsik stb. árát ugy felszámította, hogy még neki van 6 korona követelése. Csak hogy a furaingos ember a kiadásokat nem tudja bizonyítani. Igazságának bizonyítására következetesen mindég a »főesküte« ajánlotta fel. A rendőrség átteszi az ügyet a polgármesterhez, hogy intézkedjen a felszámolás pontos keresztülviteléről. Esetleg megindítják Takács ellen a büntető eljárást. Így még

igen furcsa befejezése lehet a furtangos ember által rendezett zászlóavatási komédiának.

* **400 liter hamisított tej.** Az élelmiszerek hamisítását igen szigorúan bünteti a törvény s a nagyvárad rendőrkapitányi hivatal szintén szigorúan jár el, különösen a tejhamisítókkal szemben. De legtöbbször csak kis halak kerülnek horogra, akik pedig nagyban űzik a hamisítást, legtöbbször kisiklanak a hatóság kezei közül. Tegnap, mint értesülünk, egy ilyen nagyobb tejkereskedő került a horogra. A városi orvosok egyik nagyvárad tejkereskedő tejét vizsgálták meg s azt hamisnak találták. 400 liter tejet foglaltak le tőle. Mintát vettek a tejből s azt vegyelemzés végett elküldik a debreceni vegyvizsgáló intézetnek. Egyelőre nem írjuk ki a tejkereskedő nevét, majd lesz erre alkalmunk a vegyvizsgálat eredményének beérkezése után. Allandóan, de különösen most a nyári meleg időben kétszeres kötelessége a hatóságnak, hogy a legnagyobb szigorral ellenőrizze a tápszereket. Ezáltal igen sok betegségek elejét vehetik.

* **Rakovszky és a turócszentmártoni körjegyzőség.** Ismeretes dolog, hogy a turócszentmártoni körjegyzőséget Barta Ferenc, a belényesi kerület függetlenségi képviselője kapta meg. Hogy micsoda érdemek révén, azt ne firtassuk. Annyi tény, hogy Barta kinevezése senkinek sem tetszik — de nem is tetszhetik. Es lám most a dolog ódiáját a néppárt nyakába akarja varrni az a fővárosi sajtó, melynek a néppárt kifejezetten keresztény politikája az, ami a tömjén az ördögnek. A fővárosi lapok egy része azt írta és sajkómódra váradi laptrásaink is átvették, hogy Rakovszky protezsálta Barta Ferencet. Aki csak valamelyest ismeri Rakovszky egyéniségét, azonnal nyilván látja a hír hamisságát, de azért egész Magyarországot nagy gaudiummal megjárta, hogy Barta Ferencet Rakovszky protezsálta. Pedig ebből egy szó sem igaz, amint azt az A—ny energikusan megcáfolja. Barta Ferenc kinevezésén Rakovszky nyilván ép úgy csodálkozott, mint a turócszentmártoniak. Az egész híresztelésnek alkalmasint az az oka, hogy mivel nem találunk egy esetet sem, melyben néppárti ember megjutalmazása miatt lehetne kiabálni, tehát a függetlenségi Barta kinevezését vetik a néppárt és Rakovszky szemére, csak azért, hogy aztán a néppárt »kapzsiságáról« irhassanak. Bizony fura logika.

* **Öngyilkosság.** Sotter János köröstarjáni földműves ma reggel vadászfegyverével mellbe lötte magát. Azonnal meghalt. Tettének oka életuntagság.

* **Czárán emlékünnepe Biharfüreden.** A Biharfüreden felállítandó Czárán emlékmű javára dr. *Hoványi Gyula* akadémiai tanár kezdeményezésére f. hó 3-án érdekes és élvezetes estélyben volt része a fürdőközönségnek. *Biró Lajos*, a magyarnévek már oly sok dicsőséget szerzett természettudós tartott igen érdekes és tanulságos előadást Uj-Guineáról, erről a még kevésbé ismert Csendes-Oceáni szigetéről, hol ő 7 évet töltött. A személyes tapasztalatokból összeszótta magasszínvonalu előadásban teljes részletességgel tárta fel a sziget lakóinak, a pápuáknak életét, vallási és társadalmi viszonyait. Közvetlen közlési művészete az exotikus millieube varázsolt, a tropikus ég alá s a hallgatók egészen megfeledkeztek, hogy Biharfüreden, 1000 méter magasságban vannak, egy fok melegben éjjelenként. Igen

érdekes volt a kiváló tudós azon megjegyzése illetőleg érvelése, hogy a pápuák nem ember-evők, mint a közhit tartja, sőt ő kétségbevonja, hogy egyáltalán n léteznének-e ember-evő népek. A hallgató közönség feszült figyelemmel kísérte szavait s meleg elismeréssel adózott a kiváló előadónak. Az előadást művészi zene szám követte. *Réffy Gizella* urhölgy és *Vomácska József* szintén furdővendégek Liszt Ferencnek I. magyar rapsodiáját adták elő zongorán művészi tudással, nagy hatás mellett. Az estélyen az egész fürdőközönség résztvett dr. *Radu Demeter* püspökkel élén. Az erkölcsi siker mellett az anyagi sem maradt el, mert a »Czárán emlékalap« a felülfizetésekkel együtt 150 koronával gyarapodott. A Czárán emlékmű bizottság dr. *Hoványi Gyula* elnöklete alatt ülést tartott és a 150 koronának a meglevő alaphoz csatolását határozta el.

* **A trieszti gyorsvonat összeütközése.** Grácból táviratozzák: Spielfeld közelében Mrgburktól nem messze ma hajnalban nagy vasuti szerencsétlenség történt. A trieszti gyorsvonat összeütközött egy tolatógéppel. Az összeütközés következtében a gyorsvonat postakocsija összetört. A romok közül kétségbeesett jajgatás hallatszott. A fűtő lábát elszakította a gép; pár perc múlva meghalt. A lokomotivok vezetői megsebesültek.

* **Nagy tűz Széplakon.** Vasárnap, e hó 4-én délután nagy tűzvész pusztított Széplakon, mely számos gazda gabonatermését hamvasztotta el. Rövid egy hét leforgása alatt ez a második tüzeset a községben. Kétségtelen, hogy a tüzet gyújtogatás okozta. Mint széplaki tudósítók jelenti, vasárnap délután fél 6 óra tájban kigyuladt a Bálint Elek és társai-féle szérű. A tűz rohamosan terjedt, oltásról szó sem lehetett ember és vízhiány miatt. A szérűn összehordott gabona mind elégett, vagy 1500—1700 kereszt. Odaégett a cséplőgép is, a kazánt magát sikerült csak megmenteni. A tűzvész oly nagy volt, hogy az égés még másnap reggel is tartott, pedig az oltási munkálatoknak segítségére jött az ég is, amennyiben éjjel után megeredt az eső, mely a tüzet lokalizálta. A tűz okozta kár annál érzékenyebben sújtja a kárvallott gazdákat, mert az odaégett gabonából egy szál sem volt biztosítva. A gazdák között nagy az elkeseredés és félelem, mert kétségtelen, hogy a tűz csak gyújtogatásból keletkezett. A gyújtogatókat a csendőrség erélyesen nyomozza, de eddigelé eredmény nélkül.

* **Távozz egészségben!** Egyik somogyi faluból írják: Egy derék gazdaember halt meg a faluban. Temetésére eljöttek a gazdák, ismerősök és barátai. Eppen le akarták eresztetni a koporsót, midőn előáll egy javakorban levő parasztember, régi ismerőse az elhunynak s imígyen kezd beszélni:

— Nem születtem papnak, hát nem is tudok prédikálni, de bizony azért csak mégis bucsuzkodom kell tőled, Józsi bátyám. Csak azt mondom: Becsületes ember voltál, távozz egészségben!

Azzal szerényen visszavonult a gyászolók közé.

* **A Nagyvárad Hitelbank új ügyésze.** A »Nagyvárad Hitelbank r. t.« tegnap tartott igazgatósági ülésén dr. *Perczel Adolf* ügyvédet az intézet ügyészévé választotta meg.

* **Koch J.** az »Európa« szabás főtárlója és egyedüli oktatója. A »Kereskedelmi Csarnok« nagy dísztermében augusztus hó 6-án d. u. 2 órakor nyílik meg egy női ruha angol s

francia szabászati tanfolyam, hol alkalom lesz bárkinek is még egy 12 éves leánynak is 15 óra alatt a női ruha szabást tökéletesen elsajátítani. Az általam egész ujonnan főtárlált Európa szabászati rendszerét minden hölgy a tanításhoz hozzá kapja. A tanításhoz kezdődik naponta délután 2 órától 5 óráig szombat és vasárnap kivételével. A tandíj személyenként 12 kor. melyből 2 kor. beiratkozáskor és a többi 10 kor. ha meggyőződött a szabásom célszerűségéről. Háznál tanítani a délelőtti órákban elfogadok személyenként 20 koronáért. Beiratkozni lehet a Kereskedelmi Csarnok dísztermében naponta d. u. 2 órától 5 óráig és a kezdetkor is.

Kiváló tisztelettel

Koch J.

TÁVIRATOK.

A svinemüdei találkozás.

Svinemüde, augusztus 6. A cár a legnagyobb elismeréssel és dicsérettel nyilatkozott a német flottáról. Az evezős regatta díjainak kiosztásánál személyesen adta át a győzteseknek a díjakat. A cár meglepedésének állítólag a következő makráns nyilatkozattal is adott kifejezést. Ilyen flottával meglehetne hódítani a világot. A cár jachtja Rügen felé megy, és a Deutschland zászlós hajó fedélzetre Henrik herceg fel fogja kísérni.

A bolgár fejedelem megtorlása.

Bécs, aug. 6. Ő Felsege a bolgár fejedelemnek, aki rövid idő múlva uralkodásának 20 éves jubileumát üli, látogatása alkalmával személyes rokonszenvenek jeléül a fejedelemnek adományozza, a II. cs. és kir. huszárezredet, ami legékesebben megcáfolja a Ferdinánd fejedelem állítólagos dicsvágyó és békés veszélyeztető politikai célokról szóló híreket.

Bécs, aug. 6. Ferdinánd bolgár fejedelem tegnap este innen Szoprad-felkára utazott.

A casablancái vérengzés megtorlása.

Páris aug. 6. Háromezer francia katona, továbbá három nemzetnek egy-egy hadi hajója, egy angol, egy spanyol és egy francia tart most Marokkó felé, hogy fegyveres erejével szerezzen érvényt azoknak a követelményeknek, melyeket a casablancái vecsernye megtorlására nézve támaszt Franciaország és Spanyolország. Pichon külügyminiszter már be is jelentette a kamarának, hogy a kiküldött haderő okkupálva tartja majd Casablancát és környékét mindaddig, amíg az algezirászi egyezmény szerint szervezve nincs ott a nemzetközi csendőrség. A kabilok különben folytatják rémtetteiket: legutóbb a temetőket dulták fel, kidobván a sírokból a halottakat. A rémület teljes, a keresztény lakosság ijedten menekül a hadihajókra, ahol legalább az élete biztos.

Fogyok lázadása.

Szimbirszk, aug. 6. Az itteni fogházban lévő politikai foglyok lefegyverezték és megkötötték az őrszemélyzetet. A nekivált katonaságot a foglyok revolverlövésekkel fogadták. A katonák fegyvertüzeléssel válaszoltak. A sortüz folytán egyik fogoly meghalt és néhány megsebesült. A nyugalmat azután csakhamar helyreállították.

EGYESÜLETEK.

Uj keresztény szociális egyesület.
Az *esztergomi* keresztény szociális egyesület alapszabályait a belügyminiszter láttaozta.

TANÜGY.

Az iskolai értesítők,

A felső kereskedelmi iskola évi jelentése.

A nagyváradai államilag segélyezett felső kereskedelmi iskola 19-ik évi jelentése első helyen egy tanulságos értekezést hoz *Kerekes* M. n. tanár tollából Berzeviczy Gergely közgazdasági műveiről, amelyet a szerző a Nagyvárad Kereskedelmi Csarnok 1907. március 13-ik estélyén olvasott fel. Ismerteti Berzeviczynek közgazdasági tevékenységét, érdemeit mellőztetésének okait. Azonban a magyar ipar és kereskedelem pangásáról siralmas helyzetéről szólva, rendi alkotmányunkról olyan felfogással szól, amely részben hibás, részben egyoldalú.

Téves p. u. a nemesség kifejlődésére vonatkozó nézete, hogy a pátriárkákból nemesek lettek... Ők a katonai teendőket végezték. A nemesség nem az öregekből, nem is a befolyásosabbakból, hanem a honfoglalásban résztvevő összes szabad magyarságból alakult. Mint ilyen, kialakulása idejében jogosan képviselte a nemesség a magyar nemzetet s a törvényhozást nem kellett magukhoz ragadni, mert hiszen a nemesség kialakulásakor az egész magyar nemzetet magában foglalván, a törvényhozás mást nem is illehetett.

Nagyon túlzottak és egyoldalúak az állítása is. A rendiség hatása alatt nyomorulttá lett a nemes is, a jobbágy is, a haza is.

A rendiség eme sivár állapotában külföldön virágzó városok voltak a városok, nálunk a kulturának eme gócpontjai hiányoztak. Bizony a rendiség idejében a török világ előtt voltak nekünk virágzó városaink, fejlett iparunk, híres-neves kereskedelmünk. Tehát a gazdasági pangást és elszegényedést nem a rendiség, vagy legalább nem csupán a rendiség idézte elő, mert ezen kívül bizony még sok más tényező működött közre nemzeti nagyságunk elhanyagolására.

E rövid kitérés után folytatjuk a jelentés ismertetését, amely szerint az intézetnek a hitoktatáson kívül az igazgatóval együtt 8 tanára van, akik közül kettő segédtanári minőségben működik. Az iskolai év eseményeivel foglalkozó igazgatói jelentés igen tanulságos dolgokat mond el a nevelés jelentőségéről, a nevelés és oktatás viszonyáról, amelyek igen helyes pedagógiai felfogásnak és eljárásnak bizonyítékai. Iskolai ünnepélyeket tartottak november 19. március 15. és április 11-én. Feltűnő, hogy októberben, Rákóczi-ünnepély nem volt. — A tanári könyvtárról szóló értesítés csak az évi gyarapodást tünteti fel, az ifjusági könyvtárt pedig most rendezik.

Az ifjusági Segítő-Egyesület vagyona összesen 2774 korona 48 fillér. Az évi segélyezés összes értéke közpénzben és könyvszegélyben 1242 korona 24 fillér. A Széchenyi Onképzőkör működéséből látjuk, hogy diszüléssel ünnepelte meg az aradi vértanúknak és II. Rákóczi Ferenc hazahozatalának emlékeztetét. Az elengedett tandíj összege 5470 korona. A tanulók számára és az iskolai eredményről a következő számok adnak felvilágosítást: Beiratkozott 133, kimaradt 12, az év végén volt 121 tanuló.

Magántanuló volt 13, ezekből vizsgálatra jelentkezett 8, megfelelt 7.

Általános előmenetel: jeles 7 százalék, jó 25 százalék, elégséges 25 százalék, egy vagy két tárgyból elégtelen 13 százalék, több tárgyból bukott 3 százalék, vizsgálatlan 2 százalék.

Krettségi vizsgálatra bocsátott 20, akik mindannyian megfeleltek.

A következő évre a beiratások június 30-tól július 3-ig történtek. Evi tandíj az alsó osztályban 160 korona, a középsőben 200 korona, a felső osztályban 240 korona. A tandíj két részletben, a beiratáskor és február elején fizetendő. A tandíjon kívül beiratási díj 20 korona. Javító és pótló vizsgálatok augusztus 31-én és szeptember 1—2 napjain tartanak.

Igazságszolgáltatás.

Letartóztatott ügyvédjelölt. Szilágyi Ágoston ügyvédjelöltet, a nagyvárad kir. törvényszék volt oláh tolmácsát ma Nagyváradon letartóztatták.

Szilágyi Ágoston tudvalevőleg a múlt év őszén megesküdtött egy román lelkész leányával, B. M. -val, akitől kicsalva 2,400 forint pénzt, még az esküvő napján megszökött Amerikába. Időközben párbajvétségért köröztette az ügyészség. Szilágyi most visszajött Nagyváradra, hol ma az ügyészség az idő közben család miatt ellene tett feljelentés alapján letartóztatta. Szilágyi a védelmével *Ardelean* Jusztin drt bizta meg, aki nyomban közbenjárt az ügyvédjelölt szabadlábra helyezése iránt.

Polónyi a törvényszéken. Polónyi Géza volt igazságügyminiszter, akinek Lengyel Zoltán képviselő ellen indított pöre meglehetősen lassan halad előre, mint fővárosi tudósítónk jelenti, ma megjelent Kiss István vizsgálóbírónál. Polónyi arra a hírré jött, hogy a főváros ma átküldi a törvényszékre azokat az aktákat, melyek az ő pörére vonatkoznak s amelyek azt igazolnák a vád szerint, hogy ő a bizottsági tagságát vagyonszerzésre használta. Az iratokat Gallina fővárosi tisztviselő tizenegy óra körül vitte meg és szolgáltatta át a vizsgálóbírónak, akinek hivatalszobájába Polónyi már egy félórával előbb bement. A panaszként szereplő exminiszternek módjában lesz a vád e részeire észrevételeit megtenni s úgy lehet, hogy ezzel a jogával írásos beadvány fermájában fog élni.

REGÉNYCSARNOK.

A rejtélyes kerékpár.

— Regény. —

Irra: **Daniel András.**

(Franciából.)

5

Kétségbeesetten tördelte kezeit Régine, de hirtelen megremegett. A falevelek zörögni kezdtek. A férje jönne? ... Már is? ... De nem, még nem lehetett ideje őt utólni. Nyugtalan tekintettel kutatótt Régine a lombok között, melyek most szétváltak és egy férfi alakja tűnt fel Réginétől két lépésnyire.

Ez a jelenés olyan rendkívüli volt, hogy a fiatal nő, mozdulatlanul, szótlanul, mintegy megkövülve maradt. Az unokafivére, d'Ambarés Hugó, gyalogsági hadnagy állt előtte civíl ruhában, szürke öltönyben, a kerékpárosok rövid nadrágjával.

— Régine! ... Ön egyedül van? ...

— Hugó! ... — tagolta lassan Régine mintha csak ez a kedves hang győzte volna meg őt arról, hogy nem álmodik.

Aztán — egy pillanatig sem tartott — és az, akit reggel óta Malboise márkinőnek neveztek, nem tudott ellentálni egy szédítő kísértésnek és majdnem azt kiáltotta: — Vigy el

innen magaddal! ... Szokjunk! ... — Igen, majdnem így kiáltott fel. Az első hangokat már kiejtették ajkai, de érthetetlenül, összefüggéstelenül, zavarosan. Mert alig akarta e szavakat az a becsületes száj kimondani, Régine már is megbánta azt és szégyelte magát.

— Mit mond? — kérdezte Hugó, még jobban megzavarodva, mint az unokatestvére.

Régine felállt, egyenesen, méltóságteljesen. Elefántcsontszínű, testhez tapadó posztóruhájában karcsu alakjával, leírhatatlanul sápadt arcával ismét az a fehér lilium volt, amely az előbb Malboise előtt kiegyenesedett; Franciaország liliuma, melynek mintha emberi testet öltött testvére lett volna.

— Hugó — mondá — nincs egymásnak semmi mondani valónk. Kérem, távozzék.

A férfi nem felelt, csak nézte őt. De mindazt, amit a szerelem, fájdalom, heves szemrehányás egy tekintetbe összpontosíthat, az mind visszatükrözték a tiszt barna szeméi.

Régine megtántorodott ez égő tekintettől. És az ő szeméi viszont magukba rajzolták ezt a kedves jelenséget. A szép, fiatal, férfias fejét, az elegáns, ruganyos alakot ... Még soha sem érezte Régine annyira, mint e percben, minő kedves előtte ez a férfi és minő véghetetlen vágyakozás fogja őt bántani, hogy életét nem töltheti mellette.

De nyomorusága még csak fokozódott, mikor a tiszt sajátságos, alig felismerhető, gúnyos hangon beszélni kezdett:

— Ön, Malboise márkiné lett. A solgresi kastély az öné. Ah! ah! ... Ön most a birókát vizsgálta? Oh, nagyon szép! E dombról messzire ellátni. Ezeknek a falvakkak lakói, majdnem jobbágyai önnek, választói a férjének. Ön hozományt kapott a trónköveteltől, akit ő uralkodójuknak óhajtanak és akihez őt törvénytelen módon vérkötélék fűzi ezáltal ők valóban »kis királynőjüket« tekinthetik önben. Ez nagyon dicsőséges és fényes helyzet, amit a szegény, hazája törvényeinek alárendelt tiszt nem nyujthatott volna önnek.

— Hugó! ... Hugó! ... — könyörgött a nő.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatözsde határideje.

Budapest, aug. 6.

Buza okt.	30 kilogrammonként	10.66
Rozs okt.	— — — —	9.10
Zab okt.	e — — — —	8.10
Tengeri májusra	— — — —	6.15
Tengeri jul.	— — — —	8.31

Hivatalos arfolyamok.

budapesti áru- és értéktözsde 1907 aug. 6-án.	
Magyar aranyjárdék 4%	111.20
Magyar koronajárdék 4%	93.20
Magyar keleti vasuti államkötvény 4%	82.30
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	93.—
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	95.50
Magyar nyereség sorsjegy-kölesön	184.—
Tisza szab. és szegedi sorsjegy-kölesön	144.—
Osztrák járdék papírban	97.25
Osztrák járdék ezüstben	98.25
Osztrák járdék aranyban	116.—
Osztrák korona járdék	97.25
1860. oszt. államsorsjegyek	150.—
Osztrák-magyar bankrészvény	18.15
Magyar hitelbank részvény	750.25
Osztrák hitelbank intézeti részvény	652.—
Osztrák-magyar államvasuti részvény	660.—
20 frankos frankos (Napolendör)	19.12
Német birodalmi márka	117.77
London vista	240.67

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

MEGJELENT

az első kötet 500 szöveg-
képpel és 60, részben
színes műmelléklettel.

A MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRA

A TECHNIKA VIVMÁNYAI

című kötet a magyar közön-
ség minden rétegének érdeklő-
désére számíthat. Nem tudá-
kos szakmunka, hanem élvez-
zetes, könnyed olvasmány.

A MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRÁ-ból,

melyről olvasóinknak már több ízben hirt adtunk, most jelent meg az első kötet. A kötet címe:

A TECHNIKA VIVMÁNYAI

AZ UTOLSÓ SZÁZ ÉVBEN.

SZERKESZTIK: HOLLÓS JÓZSEF ÉS PFEIFER IGNÁC.

Ez a kötet úgy külső megjelenésével, mint tartalmával, stílusának irodalmi, könnyed hangjával egyaránt megfelel mindazoknak a várakozásoknak, melyeket a kiadótársulat a magyar közönségben a **MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRA**-ról szóló ismertetéseivel felkeltett.

A könyvet szakemberek írták, de oly könnyen érthető hangon, mintha szabad előadást tartanának a társadalom minden köréből összesereglett hallgatók előtt, kiknek figyelmét lebilincselik tárgyuk érdekességével, előadásuk könnyedségével és a szemléltetés gazdag eszközeivel.

A TECHNIKA VIVMÁNYAI című munka a magyar társadalom minden rétegének szól. A gazdát rávezeti a rendelkezésre álló és még kihasználatlan természeti erők célszerű kihasználására. Szakszerű tájékoztatást nyújt a gazdasági gépekről és külön nagy fejezetben ismerteti a gazdasági termékek ipari feldolgozását.

A magyar kereskedő szeme előtt ennek a könyvnek az olvasása számos iparág kereskedelmi kihasználásának perspektíváját nyitja meg, különösen a fiatalabb generációnak meg kell ismerkedni ezzel a munkával, mely megismerteti a bányászat, kohászat, faipar, szövőipar, kémiai nagyipar stb. stb. hatalmas, milliárdnyi értékű vagyont termelő haladásával. A tanúgy munkásai a **MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRA**-nak első kötetében

gondolkodásuk és ismereteik gazdagítására kiváló munkát nyernek. A nagyközönség leg-
szélesebb rétegeit, valamint a megfelelő szak-
mákban működőket pedig közelről érdekli
a közlekedés eszközeiről, a hadászati tech-
nikáról, az elektromosság-ról, távirás-ról
stb. szóló fejezetek.

A legújabb problémák: radioaktivitás,
drótnélküli távirás, repülőgép stb. e könyv
olvasása utján eleven fogalmakká válnak az
olvasó előtt.

A „Műveltség Könyvtára“-nak
ára kötetenkint.... **24 korona.**

Megrendelhető

havi részletfizetésre is

Sebő Imre

könyv- és papirkereskedésében

Nagyvárad, Rákóczi-ut.

A Technika Vivmányai

című kötet fejezetei és a szer-
zők nevei:

- Energia: Schimanek Emil.
- Bányászat: Litschauer Lajos.
- Kohászat: Gálócsy Árpád.
- A fémek megmunkálása: Kandó Gyula.
- Motorok és emelőgépek: Kármán Tódor.
- A közlekedés eszközei: Gondos Viktor.
- Pósta: H. Hennyey Vilmos.
- A fény a tudomány szolgálatában: Karvázy Zsigmond.
- A sokszorosító ipar: Kún Sámuel.
- A technika a hadviselés szolgálatában: M. Müller Hugó.
- Faipar: Gaul Károly.
- Szövő- és fonóipar: Maly Ferenc.
- Papírgyártás: Jalsoviczky Géza.
- A kémia vivmányai: Pfeifer Ignác.
- Gazdasági gépek: V. Markhót Jenő.
- Gazdasági termékek ipari feldolgozása: Kosutány Tamás.
- Elektromosság: K. Lipthay Károly.
- Telegrafia és telefonia: Hollós József.
- Zárószó: Méray-Horváth Károly.

A MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRÁNAK

első sorozata a következő
könyvekből fog állani:

- I. A Technika Vivmányai
- II. Az Ember
- III. A Világegyetem
- IV. A Föld
- V. Az Élők Világa
- VI. A Társadalom

A második sorozat, hat
kötetben, tartalmazni
fogja a történelmi, iro-
dalmi és művészeti
ismereteket és az első
sorozat teljes befejezése
után fog megjelenni.

Hirdetések

felvétetnek
e lap kiadóhivatalában.

Vérszegényeknek

idegeseknek, sápkórosoknak, neu-
raszteniásoknak, női bajokban szen-
vedőknek páratlan hatású gyógyfürdő

Radna-Borberek

vasas fürdő

Beszterce-Naszódvármegyében.

Klimatikus hely, őstenyő környezet, su-
balpin klíma. Hideg és meleg fürdők.

Vasas és szénsavas források.

Előidény június 15-től július 5-ig.

Előidényben a szobák árából 20
százalék engedmény.

Felvilágosítással szolgál: a fürdőbérlettség,
Besztercén, Mihály-utca 18., június 15-től
Radna-Borbereken. ei

Biharmegyei Takarékpénztár.

Utazási és fürdőidény

alkalmából

megörzés végett elfogadunk

Értékpapirokat

Betéti könyvecskéket

Értéktárgyakat

Ékszereket

Csomagokat és dobozokat (lepecsételve)

Saját betéti könyvecskéinket díjtalanul

Az átvett tárgyakról **elismervényt**

adunk — és **mérsékelt** őrzési díjat
számítunk.

Biharmegyei Takarékpénztár

135

Kossuth Lajos-utca.

Uj üzlet! Uj üzlet!

Lukács Nándor butor-raktára

műasztalos-, kárpitos- és díszítő műhelye
Nagyvárad, Fő utca 8. sz. Széchenyi szállodá-
val szemben.

Allandó raktár: háló, ebédlő
uri szoba és
szalon berendezések, mindennemű modern styl
szerint. Vas, réz és hajlított fa butorok reudki-
vül nagy választékban. 20

Pontos kiszolgálás. Olcsó árak.
Kívánatra rajzok és költségvetések ingyen.

A jövő tanévre
szükséges

tankönyvek

valamint mindennemű tan-
és írószerek a **legjutányo-
sabb árban** kaphatók a

Szent László-nyomdában,

Nagyvárad,

Szilágyi Dezső-utca 3. sz.

Telefon szám 263.

Telefon szám 263.

Központi Takarékpénztár Nagyváradon.

Alaptőke 1,000.000 korona.

Telefon szám 443.

Felhívás!

Az 1907. évi június 2-án tartott rendkívüli közgyűlésünk 5000
drb 200 kor. névértékű új részvény kibocsátása által intézetünk
alaptőkéjének két millió koronára lendő felemelését harározta el.

Ezen új 5000 drb részvény átvételére a régi részvényesek
elővételi joggal bírnak olyformán, hogy minden régi rész-
vényre egy új részvény a megállapított 212 korona árban részükre
tentartatik. E vételárban a kiállítási díj és illeték már bennfoglaltatik.

Az új részvények vételára után a folyó 1907. évi július 1-től a befizetés napjáig
6%-os kamat fizetendő, ennek ellenében az új részvények az üzleteredményben 1907.
év július 1-től kezdve részesednek. A július 1-ig történő befizetések után a takarékpénz-
tár 5% kamatot térít meg.

Ezen közgyűlési határozat folytán felhívjuk t. részvényesein-
ket, hogy az új részvényekre elővételi jogukat bezárólag f. évi
július 15-ig gyakorolják ugyanakkor a régi részvényeket az elő-
vételi jog gyakorlására vonatkozó lebélyegzés végéig a penztárunknál
bemutatni sziveskedjenek.

A befizetések 1907. november 1-ig tetszés szerinti részletekben teljesíthetők
azonban az elővételi jog gyakorlásánál részvényenként 52 korona fizetendő.

A befizetésekről ideiglenes igazolványok adatnak ki. Ezen ideig-
lenes igazolványok névre szóló részvényekre és ezzel kapcsolatosan a
200 K. n. é. részvényeknek 400 K. n. é. részvényekre való kicserélé-
sére vonatkozólag újabb felhívást fogunk annak idején közzétenni.

Az új részvények befizetésére vonatkozólag érvényben maradnak
alapsabályaink 10. §-ának a késedelmes befizetésekre vonatkozó intézkedése.

Nagyvárad, 1907. június 3.

107

Központi Takarékpénztár
Részvénytársaság Igazgatósága.